

EĞİTİMCİLER İÇİN 100 KİTAP ÖNERİSİ ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA

Doç. Dr. Nail Yıldırım

Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nail.yildirim@gop.edu.tr

ÖZET

İnsanın anlam arayışına, yaşamını kolaylaştırmasına yardımcı olarak kitap ve okuma araştırmanın konusudur. Dünyanın kitap okuma oranları dikkate alındığında Türkiye’de kitap okuma oranları düşük tür. Toplumun diğer kesimi gibi öğretmenlerde de kitap okuma oranı düşüktür. Bu durumu uluslar arası okuryazarlık araştırması PISA’da doğrulamaktadır. Bu konu çerçevesinde araştırmanın amacı öğretmenlerin okumaya ihtiyaç duyduğu kitapların alanlarını belirlemek, bu alanlara göre alanında uzman akademisyenlerce öğretmenlerin okuması gereken kitapları belirlemektir. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu araştırmada “içerik analizi” yapılmış ve olgubilim (fenemenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 40 öğretmen ve 130 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenler en çok meslek bilgisi içeren kitapları okumak ihtiyacı içerisindeyler. Ayrıca öğretmenlerin okuması gereken 100 kitap listesi oluşturulmuştur. Okullarda bu kitapları içeren bir öğretmenler kütüphanesi oluşturulabilir. Böylece alanında okuryazar öğretmen yetiştirmeye hizmet edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kitap, Okuma, Eğitim Kitapları

A Qualitative Study On 100 Books Proposal For Educators

ABSTRACT

Books and reading are the subject of the research by helping to facilitating the life, man’s search for meaning. The reading rate in Turkey is low considering the world’s reading rate. As well as in other segments of society, the teachers’ reading rate is low. This situation is also confirmed by the international PISA literacy research. The purpose of this research within the framework of this issue is to identify the areas of the books that teachers need to read and to determine the books that teachers should read by the scholars experts in the field according to these areas. In this study, designed with a qualitative research approach, “content analyses” have been made and phenomenology design used. The study group of the research consists of 40 teachers and 130 teaching staff. Research result shows that the teachers are in need to read the books containing professional knowledge most. In addition, it has been created a list of 100 books the teachers should read. It can be created a teachers library at schools that contains these books. Thus, we can serve to training literate teachers in the field.

Keywords: Books, Reading, Educational Books

GİRİŞ

İnsan yaşamının tamamı anlam arayışı içerisinde geçmektedir. İnsan, eşyaya, maddeye, ilişkilere, yaptığı işe, geçmişe, bugüne, geleceğe, iletişime, algılara, bakışa, gülüşe kısaca her şeye anlam yüklemektedir. Anlam kurma süreci (Akyol, 2008: 1) olarak görüldüğünde okumak, yaşamı anlamlandırma aracı olarak kabul edilebilir. Bu araç sayesinde yaşama yön verilebilir, yapılan işlerin işlevselleştirilmesi sağlanabilir, sorunlara daha kolay çözüm bulunabilir, çatışmalar daha kolay çözülebilir, kısaca bireyin dünyası, oluşturduğu dünya yaşanabilir bir hale gelebilir. Yukarıda da belirtildiği gibi bu aracın adı okumadır. Okuma sayesinde kavramlar insan beyninde etkileşerek düşüncenin oluşumunu sağlamaktadır. Platonun akademisinin girişine düşünmeyen giremez ifadesi dikkate alındığında eğitimin düşünme süreci olduğu diğer bir deyişle kavram zenginleştirme süreci olduğu dikkate alındığında okumanın önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Bilginin biçimlendirdiği yeni bir toplum yapısına doğru giderken bilgi-toplum ilişkisini sağlayacak toplumsal unsurlardan birisinin okuma alışkanlığı olacağı öngörülebilir. Bilgi toplumunda bireyin okuma alışkanlığı kazanması, okuduğunu anlaması, temel fikir ve düşüncelerini yazılı ifade etme becerisine sahip olma yetisi günlük hayatın önemli bir ihtiyacıdır (Baytun, 2013: 1). Bireyin yaşam boyu öğrenen bir kişi olabilmesi için okuma eylemini ömür boyu düzenli olarak gerçekleştirmesi gerekmektedir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008). Okuma eylemi, yaşama dair birçok şeyi yaşamadan öğrenme, olumsuz olay ya da olgularla karşılaşmadan onları öğrenme fırsatı vermektedir (Batur, Gülsever, Bek, 2010: 33). Okuma, çağdaş olmanın ölçütlerinden birisidir. Çağdaş, yaratıcı, yapıcı ve özgür düşünceye sahip, üretken, eleştirel bakan bireylerden oluşan bir toplum olmak okuma bilinci aşılınmış bireylerle mümkündür (Gömleksiz, 2004).

Özdemir ve Kılınç'a (2010: 75-92) göre bugün yeni bir okul teorisine ihtiyaç vardır. Çünkü; Okuryazarlık anlayışı değişmiştir. Okuma ve yazma günümüz hayatının vazgeçilmez parçası olduğu gibi mesleki faaliyetlerin de temel uğraşlarından biridir. Günümüzde, başarılı olmak için mesleki faaliyetlerde eskisinden daha çok okumaya ve yazmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Aşıcı, 2009).

Okuryazarlık kavramının yukarıdaki kavramına ek olarak zaman içerisinde anlamında bir takım değişiklikler olmuştur. Kısaca okuryazarlık, alan perspektifinde düşünebilmek demektir. Hedef, Atatürk'ün ifade ettiği çağdaş uygarlık düzeyi ise, düşünen, bilgi üreten, öğrenirken sorgulayan, olayları basit sebep-sonuç ilişkisinin dışında çok yönlü bir bakış açısıyla irdeleyen, yaratıcı, kendine güvenli insanların yetişebileceği eğitim ortamlarının geliştirilmesi (Oktay, 2010: 10) gerekmektedir. Drucker'ın (1994)' a göre, bilginin başlıca kaynak hâline geldiği bir dönemde eğitim sistemine ve okullara yeni ve zorlu talepler yöneltmektedir. Eğitimli insanın nasıl bir kimse olduğu üzerinde bir kez daha durup düşünülme zorunda ve tanımı değişmektedir (Hesapçıoğlu, 2001). Eğitimli insan yukarıdaki anlamlarıyla okuryazar insandır. Okuma eyleminin genelde, genel kültür düzeyini yükseltme, mesleki bilgileri güncel tutma, merak edilen konularda bilgi sahibi olma ve zevk amaçlarıyla gerçekleştirildiği söylenebilir (Yılmaz, 2002: 441).

UNESCO tarafından yapılan araştırmaya göre, Türkiye'de okuma alışkanlığı yok denecek kadar az görülmektedir. Bir Japon yılda ortalama 25, bir İsviçreli yılda ortalama 10,

bir Fransız yılda ortalama 7, bir Türk ise 10 yılda ancak 1 kitap okumaktadır. Avrupa'da yüzde 21 olan kitap okuma oranı, Türkiye'de sadece on binde bir olarak görülmektedir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO, dünyadaki okuma alışkanlıkları raporuna göre, Türkiye, kitap okuma oranında dünya ülkeleri arasında 86'ncı sırada yer aldığı görülmektedir (Kaynak; www.trthaber.com).

Okuma konusunda ülke olarak yerimiz ortadayken eğitim sisteminde insan unsuru dediğimiz öğrenci öğretmende okuma oranları nasıl acaba? Aşağıdaki araştırmalar kitap okuma konusunda aydınlatıcı sonuçlar vermektedir;

Türkyılmaz, Kuş (2010)'un araştırman bulgularına göre Türkçe öğretmeni adaylarının okuma sıklıkları sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına göre yüksek çıksa da genelde öğretmen adaylarının okuma sıklıkları düşük oranda gerçekleşmiştir. Yılmaz (2002: 441)'in araştırma sonucunda, eğitim sisteminden kaynaklanan nedenlerle öğretmenlerin yeterli okuma ve halk kütüphanesi kullanma alışkanlığına sahip olmadıkları anlaşılmıştır. Yılmaz, Köse, Korkut (2009:22)'un araştırmasında üniversite öğrencilerinin de zayıf bir okuma alışkanlığına sahip oldukları anlaşılmıştır. Benzer şekilde Aral ve Aktaş (1997)'in araştırmalarında öğrencilerin televizyon seyretmeye daha fazla zaman ayrıldığı, kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma ya da el sanatları ile uğraşmaya daha az zaman ayrıldığı ortaya çıkmıştır. Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003) araştırmalarında öğretmen adaylarının yeterli düzeyde okuma alışkanlıklarının olmadığı, Şahiner'in (2005, 71-72)'in araştırmasında çocuk kitabı okuyan öğretmenlerin oranı çok az, sınıf öğretmenleri ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha sık kitap okuduğu, fen bilimleri ve güzel sanatlar bölümü öğretmenlerin çoğunluğunun kitap okuma sıklığının 2 – 3 ayda bir tane okuduğu belirlenmiştir. Olsan ve Gillis (1983, akt. Gömleksiz, 2004)'in yaptıkları bir araştırmada da öğretmen adaylarının okumaya karşı olumlu bir tutum taşımadıkları ortaya konmuştur.

Yukarıda araştırmalar göstermektedir ki toplumun diğer kesimi gibi öğrencilerin ve öğretmenlerin de okuma alışkanlıkları düşük görülmektedir. Bu durum toplumsal alışkanlıklarla açıklanabileceği gibi neyi okumamız gerektiğinin belirsiz olmasıyla da açıklanabilir. Lohann (1991, akt. Yılmaz, 2002), çocuklarda okuma alışkanlığının geliştirebilmesi için öğretmenin de geliştirilmesi gereğine dikkat çekmektedir.

Okumanın bir bireyin zihinsel gelişimine katkıda bulunarak anlama kabiliyetinin gelişmesinde yardımcı olma, bireyin eleştiri yapma, sentez yapma, dil becerilerinin gelişmesini sağlama (Aksaçlıoğlu, 2005) bakış açısını genişletme, düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme alışkanlığı kazanmasını sağlama (Koç ve Müftüoğlu, 2008) gibi kazandırdıkları düşünüldüğünde öğretmenlerin okumalarının artırılması insan yetiştirme sistemimize önemli katkı sağlayacaktır. Bu araştırma öğretmenlerin okumalarını konu edinmektedir.

Konusu öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin kitap okuması olan mevcut araştırmanın amacı, öğretmenlerin okumaya ihtiyaç duyduğu kitapların alanlarını belirlemek, bu alanlara göre alanında uzman akademisyenlerce öğretmenlerin ders kitabı dışında okuması gereken kitapları belirlemektir. Kataloglar, yayınevleri ve alan yazın incelendiğinde eğitimcilerin ihtiyaç duyduğu ve okuması gereken kitapların yeterince çalışılmadığı

görülmektedir. Bu durum da araştırmayı önemli kılmaktadır. Böylece mevcut araştırma bir ihtiyaca cevap verebilecektir.

YÖNTEM

Mevcut araştırmada öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu alanlara ilişkin kitaplar araştırılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu araştırmada “içerik analizi” yapılmış ve olgubilim (fenemenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseninde, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Ayrıca fenemenolojilere göre olgubilim, öznel bilincin önemine inanır ve temel olduğunu kabul eder (Balci, 2005: 38). Araştırmada öğretmenlere görev yaptıkları esnada ders kitabı haricinde hangi kitapları okuma ihtiyacı içerisinde oldukları sorulmuş verdikleri cevaplar ele alınarak incelenmiştir. Öğretmenlerin ihtiyaç duydukları kitaplar doğrultusunda üniversitelerin eğitim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarına kitap önerileri sorulmuş ve böylece kitap listesi oluşturulmuştur. Bununla ilgili ilgili ilk olarak Tokat il milli eğitim müdürlüğü ile irtibata geçilmiş ve öğretmenlere sorulmuştur. Ayrıca akademisyenlerin görüşleri alınmıştır. Üçüncü aşamada ise yayıncı kuruluşların yayın katalogları incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 100 temel eseri başlığı da dikkate alınarak eğitimcilerin (öğretmen, öğretmen adayı, okul müdürü, müdür yardımcısı) okuması gereken 100 kitap listesi oluşturulmuştur. Bu liste Tablo 2'de gösterilmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu anaokulu, ilkokul, ortaokul, lisede çalışan 40 öğretmen ve akademisyenler oluşturmaktadır

İlköğretim ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenleri belirlemek için nitel araştırma geleneğine uygun amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi yöntemine uygun olarak eğitim çalışanlarından örneklem seçilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemesindeki amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemde çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 108). Bu amaçla çeşitlilik öğretmenlerin branşlarına ve okul türlerine göre belirlenmiştir. Akademisyenlerin seçiminde nitel araştırma geleneğine uygun amaçlı örneklem türlerinden olan kolay ulaşılabilir örneklem (Patton, 1990) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem çok tercih edilmemekle birlikte, konunun hassasiyeti nedeniyle tercih edilmiştir. Araştırmada çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin 5 tanesi anaokulu, 15 tanesi sınıf öğretmeni, diğer 20 öğretmen branş öğretmenlerinden oluşmaktadır. Akademisyen grubundan kitap önerileri yazılı ve görüşerek elde edilmiştir. Yaklaşık 200'ün üzerinde akademisyenle görüşülmüş, bunlardan 130 tanesi kitap önerilerinde bulunmuştur.

Veri Toplama Aracı

Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu kitapları betimlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazın taraması

yapılmış, konuyla ilgili nitel ve nicel desenli çalışmalardan yararlanılmıştır. Görüşme sorularının ön uygulaması altı öğretmen ile yapılmıştır. Bu aşamalardan sonra elde edilen bilgilerden yararlanılarak forma son hali verilmiş, oluşturulan görüşme soruları araştırma kapsamındaki katılımcılara yöneltilmiştir. Öğretim elemanlarıyla görüşmeler yazışma, telefon ve görüşme formu ile yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 1,5 yıl sürmüştür.

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla ayrıca veri çeşitlemesi yoluna gidilmiştir. Veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, farklı özelliklere sahip katılımcıların araştırmaya dahil edilmesi yoluyla farklı algıların ve yaşantıların ortaya konarak çoklu gerçekliklere ulaşılması bakımından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 207). Bu çeşitliliği sağlamak amacıyla araştırma farklı düzeyde, farklı özelliklere sahip, farklı okullarda yapılmıştır. Araştırmada araştırmacı, güvenilirliği artırmak amacıyla öncelikle kendi konumunu (daha önce öğretmenlik yapmış olma durumu) belirtmiştir. İkinci olarak, veri kaynağı olan bireyler açıkça tanımlanmıştır (bknz, çalışma grubu). Üçüncü olarak, araştırma sürecinde oluşan sosyal ortamlar ve süreçler tanımlanmıştır. Son olarak, tüm süreçler ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma, nitel araştırma desenindedir. Veriler kendi içinde betimlenmiştir. Analiz sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları deşifre edilip çözümlemeler yapılmıştır. Öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının görüşleri içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Görüşlerin analizinde, ifadeler benzerliğine göre gruplanarak tasnif edilmiştir. Çözümlemelerde görüşüne başvuru alan öğretmenler ve ifadeleri kodlanarak (*Ö; Öğretmen) belirli temalar oluşturulmuştur. Görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans değerleri belirtilmiştir.

Araştırmanın iç geçerliği verileri toplama aracının hazırlanmasından, uygulama ve analiz aşamasına kadar araştırma sürecinin detaylarıyla açıklanması ile arttırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca alanda uzman başka bir araştırmacıya ham veriler verilerek temalar oluşturulması istenmiştir. Bu çalışmada görülmüştür ki, araştırmacı ile uzmanın oluşturduğu içerik birbirine oldukça yakındır. Öğretim elemanlarından elde edilen kitap listesi ikisi prof., ikisi doç., üçü de yrd.doç. olmak üzere 7 öğretim üyesiyle paylaşılarak teyid ettirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölüm iki başlık halinde ele alınmaktadır. Birinci başlıkta öğretmenlerin ihtiyaç duydukları okuma kitaplarına ilişkin görüşleri, ikinci başlıkta öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu kitap okuma listesine göre hazırlanmış öğretim elemanlarının kitap önerileri listesi yer almaktadır.

1. Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu okuma alanlarına ilişkin görüşler:

Öğretmenlere görevlerini yerine getirirken hangi alanda kitap okumaya ihtiyaç duyulduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 1’de verilmektedir:

Tablo 1. Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu okuma alanlarına ilişkin görüşler

Temalar	Kodlanmış konular	f	%
1	Öğrenci davranışlarını anlamaya ve tanımaya yönelik kitaplar (Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26,Ö27,Ö28,Ö29,Ö30,Ö31,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö36,Ö37,Ö38,Ö39,Ö40)	40	100
2	İletişim(Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö25,Ö26,Ö28,Ö29,Ö30,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö36,Ö37,Ö38,Ö39,Ö40)	35	88
3	Öğretim yöntemleri(Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26,Ö27,Ö30,Ö31,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö36,Ö37)	32	80
4	Sınıfta uygulamaları (Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26,Ö27,Ö28,Ö29,Ö30,Ö31,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö36,Ö40)	31	78
5	Velilere yönelik kitaplar (Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö10,Ö11,Ö13,Ö14,Ö15,Ö17,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö27,Ö28,Ö29,Ö32,Ö33,Ö35,Ö36,Ö37,Ö38,Ö40)	25	63
6	Okula ilişkin kitaplar (Ö1,Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö11,Ö13,Ö14,Ö15,Ö21,Ö23,Ö24,Ö27,Ö28,Ö29,Ö30,Ö33,Ö34,Ö35,Ö36,Ö37,Ö39,Ö40)	24	60
7	Çağdaş eğitimin içerikli kitaplar (Ö1,Ö6,Ö7,Ö8,Ö13,Ö15,Ö16,Ö18,Ö19,Ö26,Ö30,Ö33,Ö36,Ö39,Ö40)	15	38
8	Alan bilgisi Alana özgü pratik kitaplar(Ö8, Ö12,Ö13, Ö18,Ö19, Ö21, Ö24, Ö33,Ö34,Ö35,Ö36)	11	28
9	Genel Kültür Yaşama dair kitaplar(Ö1,Ö2,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26,Ö27,Ö29,Ö30,Ö31,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö37,Ö38)	32	80

Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu okuma alanlarına ilişkin görüşler (Tablo 1) incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılabılır:

- Öğretmenler toplamda 9 alanda kitap okuma ihtiyacı hissetmektedirler.
- Öğretmenlerin kitap okuma ihtiyacı alanlar incelendiğinde 7'si formasyon alanında, 1'i alan bilgisi alanında, 1'i de genel kültür alanında olduğu görülmektedir.
- Öğretmenlerin kitap okuma ihtiyacı olduğu konular şunlardır: 1. Öğrenci davranışlarını anlamaya ve tanımaya yönelik kitaplar (f=40, % 100), 2. İletişim (f=35, % 88), 3. Öğretim yöntemleri (f=32, % 80), 4. Sınıfta uygulamaları (f=31, % 78), 5.

Velilere yönelik kitaplar (f=25, % 63), 6. Okula ilişkin kitaplar (f=24, %60), 7. Çağdaş eğitimin içerikli kitaplar (f=15, %38), 8. Alana özgü pratik kitaplar (f=11, % 28), 9. Yaşama dair kitaplar (f= 32, % 80), dır. Buna göre öğretmenler en fazla formasyon konularında yani öğretmenlik görevlerini yani rollerine ilişkin kitapları okuma ihtiyacı içerisinde oldukları görülmektedir. Formasyon konuları incelendiğinde öğretmenler en fazla öğrenciyi tanıma ve anlama kitapları ve iletişim yani rehberlik konularına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenler en fazla öğretim yöntemleri konusuna ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu okuma kitaplarına ilişkin kendi ifadeleri aşağıda verilmektedir:

- Öğretmen yetişme dönemlerinde teorik almış olduğumuz dersleri uygulamaya aktaramıyorum. Sanırım bu alanda çok okumaya ihtiyacım var (Ö4)
- Öğretmen olarak sınıfta uygulamalarda tıkanıyorum. Hangi kitapları okumam gerektiğini bilmiyorum (Ö11)
- Okumam gerektiğini biliyorum ancak hangi kitapları okumalıyım onu bilmiyorum (Ö14)
- Sınıf disiplini konusunda çok yetersiz hissediyorum (Ö22)
- Öğrencileri ne kadar tanısam da bazen tanımadığımı hissediyorum. En çok öğrenciyi tanıma kitaplarına ihtiyaç duyuyorum (Ö26)
- Bir veliye ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Velilere yönelik kitaplara ihtiyacım var (Ö17)
- Ben şikayetçiyim veli şikayetçi. Kim bunun sorumlusu (Ö21)
- Sınıf içi etkinliklere yetişemiyorum. Yöntem kitaplarına ihtiyacım var (Ö33)
- İletişim kitaplarına ihtiyacım var (Ö29)
- Dersimin zor olduğu algını nasıl yok edeceğimi bilmek istiyorum (Ö40)
- Hayata insan hazırlıyorsak önce benim hayatı anlamam lazım (Ö37)
- Öğrencilerin nasıl öğrendikleri konusunda okumalara ihtiyaç duyuyorum (Ö19)
- Okuduğum kitaplar akıcı değil (Ö25).

Yukarıda ifade edildiği gibi öğretmenlerin okumaya ihtiyaçları var. Ancak hangi kitapları okumaları konusunda rehberliğe ihtiyaçları görülmekte. Bu ihtiyacı karşılamak üzere alanında uzman akademisyenlere sorularak aşağıdaki liste oluşturulmuştur:

2. Öğretim elemanlarına göre eğitimciler için önerilen 100 kitap

Alanında uzman öğretim elemanlarına eğitimciler için okunması gereken kitap önerileri sunulmuş, cevaplar ışığında aşağıdaki liste oluşturulmuştur:

Tablo. 2. Eğitimciler için okuması gereken 100 kitap tablosu

Sayı	Kitap Adı	Yazar	Yayınevi
1	21. Yüzyılda Eğitim Ve Türk Eğitim Sistemi	Orhan Oğuz, Ayla Oktay, Halis Ayhan	Pegem
2	Ağaç Yaşken Düzelir	Fatih Türemen	İdeal Kültür
4	Anlat Beni Herşeye Rağmen Başarmak	Tokat Valiliği	Abm
5	Başarısızlığın Olmadığı Okul	William Galsser	Beyaz Yayınları
6	Ben Bir Okul Uydurdum	Ayhan Ünal	Pegem
7	Beyaz Zambaklar Ülkesinde	Grigory Petrov	Hayat Yayınları
8	Bir İnsan Olarak Okul Müdürü	Mehmet Şişman, Aytaç Açıkalın, Selahattin Turan	Pegem
9	Çocuğuma Matematiği Nasıl Anlatırım?	Gordon Green	Beyaz Yayınları
10	Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır	Tuncel Altınköprü	Hayat
11	Çocuğunuzu Kötü Eğitimcinin Yolları	C.G.Salzman	Timaş
12	Çocuk Ruh Sağlığı	Atalay Yörükoğlu	Özgür
13	Çocuk Ve Ergende Ruh Sağlığı	Rasim Bakırcıoğlu 3. Baskı	Anı Yayıncılık
14	Çocuklar Neden Başarısız Olur?	John Holt	Beyaz Yayınları
15	Çocuklara Adanmış Hayatlar	Galip Uyar	Pegem
16	Çok Kültürlü Eğitime Giriş	James A. Banks (Çev, Hasan Aydın)	Anı Yayıncılık
17	Davranışlara Söz Geçirmek-Sözsüz İletişim	Sabiha Paktuna Keskin	Boyut
18	Demokratik Okullar	James A. Beane, Michael W. Apple	Dipnot Yayınları
19	Dijital Bilgelik Yolculuğu İçin Öğrenme Yoldaşlığı	Kayhan Karlı	Lead Turkey
20	Doğadaki Son Çocuk	Richard Louv	Tübitak Yayınları
21	Duygusal Zekâ	Daniel Goleman	Varlık Bilim
22	Eğitim Sevgidir	Ayhan Aydın	Pegem
23	Eğitim Üzerine	Immanuel Kant	Say Yayınları
24	Eğitimde Bireysel Farklılıklar	Yıldız Kuzgun	Nobel
25	Eğitimde Paradigma Değişimi	Fatih Türemen	Hayat
26	Eleştirel Pedagoji Söyleşileri	David Harwey	Kalkedon
27	Ece ile Yüce/Ece Okula Başladı	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitaplar
28	Emile	J. J. Rousseau,	Selis Kitaplar
29	Eşekli Kütüphaneci	Fakir Baykurt	Literatür
30	Ezilenlerin Pedagojisi	Paulo Freire	Ayrıntı
31	Farklı Gelişen Çocuklar	Adnan Kulaksızoğlu	Epsilon
32	Gençlik Çağı/ Ruh Sağlığı Ve Ruhsal Sorunlar	Atalay Yörükoğlu	Özgür

33	Gerçek	Emile Zola	Bordo Siyah
34	Halkın Bilim Tarihi	Clifford D. Conner	Tübitak
35	Hayat Neden Güzeldir	Ayhan Aydın	Pegem
36	Hayata Hazır Gençler Yetiştirmek	Mel Levine	Boyner Holding
37	Her Şey Seninle Başlar	Mümin Sekman	Alfa
38	Herkes İçin Matematik	John Allen Paulos	Beyaz
39	İçimizdeki Çocuk	Doğan Cüceloğlu	Remzi
40	İletişim Çatışmaları Ve Empati	Üstün Dökmen	Remzi
41	İnsan Ne İle Yaşar?	Lev Nikolayeviç Tolstoy	Akvaryum
42	İnsan Ve İnsanlar	Çiğdem Kağıtçıbaşı	Evrin
43	İnsanı Tanıma Sanatı	Alfred Adler	Say
44	İyi Hissetmek	David Burns Çev. H. Alp Karaosmanoğlu	Psikonet
45	Kaliteli Eğitimde Öğretmen	William Glasser	Beyaz
46	Kalk Borusu / Bir Köyün Uyanışı	Necme Necefi - Helen Hnckley	Redhouse Yayınevi
47	Kelebek	Henry Charierre	E Yayınları
48	Kelebekler Ve İnsanlar	Üstün Dökmen	Remzi
49	Kendi Kutup Yıldızını Bul	N.G.Tulgar	Alfa
50	Kundaktan Okula Çocuklarımız	Aytaç Açıklın	Pegem
51	Küçük Ağaç'ın Eğitimi	Forrest Carter	Say
52	Küçük Prens	Antoine De Saint-Exupéry	Bilgi
53	Küçük Şeyler 1-2-3-4	Üstün Dökmen	Remzi
54	Limon Ağacı	Sandy Tolan	Pegasus
55	Meraklı Zihinler	John Brockman	Tübitak
56	Montessori Metodu – Özgür Çocuklar İçin Eğitim	Eylem Korkmaz	Algı
57	Neden Beyin Temelli Öğrenme	Bilal Duman	Pegem
58	Nutuk	Mustafa Kemal Atatürk	Say
59	Okul Çağı Çocuğu	Haluk Yavuzer	Remzi
60	Okul Müdürlerinin Sorun Çözme Hikayeleri	Nail Yıldırım	Nobel
61	Okul Ve Toplum	John Dewey	Pegem
62	Okulda Kaliteli Eğitim	William Glasser	Beyaz
63	Okulda Yeni Eğitim	Tınaz Titiz	Beyaz
64	Okulu Yeniden Kurmak	Phillip C. Schlecty(Çev Yüksel Özden)	Pegem
65	Okuryazarlık	Paulo Freire	İmge
66	Olumlu Sözcükler Etkili Sonuçlar	Hal Urban	Elma
67	Onurlu Disiplin	Ülkü Tosun	Beyaz
68	Oyun Ve Öğrenme	Hülya Pehlivan	Anı
69	Öğrenimin Taosu	Greta Nagel	Beyaz
70	Öğretme Sanatı	Özcan Demirel	Pegem
71	Öğretmen	Frank Mccourt	Altın Kitaplar
72	Öğretmen Liderliği	Niyazi Can	Pegem

73	Öğretmen Olmak Bir Can'a Dokunmak	Doğan Cüceloğlu-İrfan Erdoğan	Final
74	Öğretmence Sevebilmek İnsanı	Sinan Yağmur	Karatay Akademi
75	Öğretmenim Lütfen Bu Kitabı Okur Musun?	Hasan Yılmaz	Çizgi
76	Öğretmenin Başarı Klavuzu	Halit Ertuğrul	Nesil
77	Ölü Ozanlar Derneği	N .H. Kleinbaum	Nokta
78	Pollyanna	Eleanor H. Porter	Engin
79	Saatleri Ayarlama Enstitüsü	Ahmet Hamdi Tanpınar	Yapı Kredi
80	Savaşçı	Doğan Cüceloğlu	Remzi
81	Sevgi Zekası	Muhammed Bozdağ	Yakamoz
82	Sofie'nin Dünyası	Jostein Gaarder	Pan
83	Şeker Portakalı	Jose Mauro De Vasconcelos	Can
84	Şiddetsiz İletişim	Marshall B. Rosenberg	Remzi
85	Şimdiki Çocuklar Harika	Aziz Nesin	Nesin
86	Şu Hortumlu Dünyada Fil Yalnız Bir Hayvandır	Ahmet Şerif İzgören	Elma
87	Türk Dili Ve Kompozisyon Bilgileri	Fahri Özkan	Murathan
88	Eğitim - Gençlik - Üniversite	Peyami Safa	Ötüken
89	Üstün Zekalılar	Uğur Sak	Maya
90	Ütopya	Thomas More	İş Bankası Kültür
91	Varolmak Gelişmek Uzaklaşmak	Üstün Dökmen	Remzi
92	Yunus Emre	Necip Fazıl Kısakürek	Büyük Doğu
93	Yaşadığımız Dünya	Ayhan Aydın	Pegem
94	Yaşama Sanatı	Ayhan Aydın	Pegem
95	Safahat	Mehmet Akif Ersoy	Huzur
96	Yüreğin Pedagojisi	Paulo Freire	Ütopya
97	Zor Çocuk Yoktur	Hüseyin Peker	Timaş
98	Sistem Liderliği	Ahmet Şerif İzgören	Elma
99	Bir Bilim Adamının Romanı	Oğuz Atay	İletişim
100	Üniversite (Bir Dekan Anlatıyor)	Henry Rosovsky	Tübitak

Öğretmenlerin, öğretmen adaylarının okuması gerekli 100 kitap listesi Tablo 2'de verilmektedir. Öğretim elemanlarınca belirlenen liste kitapların yazarları, isim listesi, yayıncı kuruluşlarla beraber verilmektedir. Kitap listesi oluşturulurken araştırmanın birinci bölümünde yer alan öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu okuma alanları dikkate alınmıştır. Buna göre listenin büyük bir çoğunluğu öğretmenlik alanına ilişkin görülmektedir. Listenin bir bölümü alanlara göre oluşturulmuştur. Listenin diğer bir alanı da genel kültür kitaplarından oluşmaktadır.

Listenin öğretmenlik alanında eğitimin değişen paradigması, yeni okul teorileri, öğrenciyi merkeze alan yaklaşım, öğrenciyi tanıma, anlamlandırma, veliyi tanıma, velilere rehberlik konuları yer almaktadır. Hazırlanan liste incelendiğinde büyük çoğunluğunun çeviri kitaplar olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Kitap okuma üzerine ilgili alan yazın incelendiğinde Türkiye’de oranlar düşüktür. Toplumun diğer kesimlerinde olduğu gibi öğretmenler arasında da okuma oranları düşük görülmektedir (Türkyılmaz, Kuş, 2010; Yılmaz, 2002; Yılmaz, Köse, Korkut, 2009; Aral ve Aktaş, 1997; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Şahiner, 2005; Olsan ve Gillis, 1983, akt. Gömleksiz, 2004). ABD’de bir yılda 72.500 ayrı kitap basılırken Türkiye’de bu sayı 7000’dir. Ayrıca kişi başına Japonya’da 1, Fransa’da 4 kitap düşerken, Türkiye’de bin kişiye sadece 9 kitap düşmektedir (Ekici, 1998, s. 49). Bu durumu uluslar arası okuryazarlık araştırması PISA’da doğrulamaktadır. Türkiye PISA’da okuryazarlık oranları açısından sonlarda olduğu görülmektedir. Alanında okuryazar olmak için öncelikler okuma alışkanlıklarımızın değişmesi gerektiği ortadadır.

Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu kitaplar incelendiğinde formasyon, alan bilgisi, genel kültür konularında olduğu görülmektedir. Bu kitaplar öğretmen yeterlikleriyle örtüşmektedir. Nitekim 2000 yılının sonlarında MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün Koordinatörlüğünde (MEB ve Üniversiteler) hazırlanan “Öğretmen Yeterliliklerinin”, Eğitim- Öğretme Yeterlilikleri, Genel Kültür Bilgisi ve Becerileri, Özel Alan Bilgi ve Becerileri olduğu belirtilmekte ve öğretmen yetiştirme programları buna göre şekillenmiştir (MEB, 2004).

Öğretmenlerin görüşlerine göre formasyon konuları incelendiğinde öğretmenler en fazla öğrenciyi tanıma ve anlama kitapları ve iletişim yani rehberlik konularına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu durum, eğitim hizmet alanıyla ilgili olduğu görülmektedir. Eğitimin insan yetiştirme süreci olması nedeniyle öğretmenlerin insanı tanıma ihtiyacı içerisinde oldukları görülmektedir. Ayrıca öğretmenler en fazla öğretim yöntemleri konusuna ihtiyaç duydukları görülmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretilen bilgilerin uygulamaya geçmediği ortadadır. Bu durumu Prof. Dr. Ayhan Aydın şöyle ifade etmektedir: “*Eczacı ilaç yapan insandır, ilaç satan değil*”. Bu ifadenin de meslek yetiştirme konusunda eksiklik ortaya konmaktadır. Bir örnek verilecek olursa, tüm öğretmenlere gelişim özellikleri öğretilir. Somut işlemler döneminde bir öğrencinin maksimum boyu 1.37 cm olabilmektedir. Ancak birçok okulda basketbol potalarının yüksekliği 3.05. Bu uygulamaya geçmemiş bilgidir. Bu hayata geçmemiş bilgidir. Hayata geçmeyen bilginin öğrenme olmadığı (Senemoğlu, 2005) gerçeğinden hareketle öğretmen yetiştirme sisteminde eksiklikler görülmektedir.

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde görülmektedir ki, toplumun her kesiminde olduğu gibi okumaya ihtiyaçları vardır. Ancak hangi kitapları okumaları konusunda rehberliğe ihtiyaçları görülmektedir. Bu ihtiyacı karşılamak üzere alanında uzman akademisyenlere sorularak öğretmenlere yönelik 100 kitap listesi oluşturulmuştur. Listenin öğretmenlik

mesleğinde eğitimin değişen paradigması, yeni okul teorisi, öğrenciyi merkeze alan yaklaşım, öğrenciyi tanıma, anlamlandırma, veliyi tanıma, velilere rehberlik konuları yer almaktadır. Hazırlanan liste incelendiğinde büyük çoğunluğunun çeviri kitaplar olduğu görülmektedir. Eğitim konusunda Türkiye’de akademisyenlerin de uygulamaya yönelik kitaplara (ders kitabı dışında) daha fazla ağırlık vermeleri, bu alanda okumaların gelişmesine katkıda bulunabilir. Okumanın bir alışkanlık hâline gelmesi, onun bir ihtiyaç olarak hissedilmesine bağlıdır. Bu da, aile, öğretmen ve okul tarafından yapılacak çalışmalar ile kitaba ulaşma ve çevredeki kütüphane imkânlarıyla doğrudan ilgilidir (Özbay, 2006). Öğretmenlere kitaba erişim noktasında kolaylıklar sağlanmalıdır.

Araştırmanın sonuçlarına dayalı aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Alanında okuryazar insan yetiştirme konusunda özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda duyarlılık geliştirilebilir.
- Öğretmenlerin ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulan yukarıdaki liste öğretmen adaylarına okuması için teşvik edilebilir.
- Okullarda öğretmenler odasında öğretmen kitaplığı oluşturularak listedeki kitaplar temin edilebilir ve okunmaları sağlanabilir. Böylece meslek içerisinde öğretmenlerin geliştirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Aksaçlıoğlu, A.G. (2005). *Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri Ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akyol, H. (2008). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem.

Aral, N. , Aktaş, Y. (1997). Çocukların Televizyon Ve Diğer Etkinliklere Harcadıkları Sürenin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13: 99-105.

Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 7, 17, 9-26.

Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. 5. Baskı. Ankara: Pegem.

Batur, Z. Gülsever, H., Bek, H. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 3 (1), 32-49.

Baytun, İ.D. (2013). Türkiye’de Demografik Veriler Üzerinden Okumayazma Oranlarının Cinsiyet Bazında Değerlendirilmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*. 2, 3,1-15.

Drucker, F.P. (1994) *Yeni Gerçekler*. 4. Baskı. Birtane Karanakçı, (Çev), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Ekici, N. (1998). Cumhuriyetin 75. Yılında “Bilgi Çağı”, Kitap Şuuru Ve Öğretmen Üzerine Bir Analiz. *Türk Edebiyatı*, 11, 47-49.

Gömlüksiz, M.N. (2004). Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim fakültesi Dergisi*. 1.1.

<http://www.trthaber.com/haber/gundem/avrupada-yuzde-21-turkiyede-10-binde-1-72919.html>. Erişim Tarihi ve Saati: 3 Aralık 2013, 14.45.

Koç, S. ve Müftüoğlu, G. (2008). *Dinleme Ve Okuma Öğretimi*. www.aof.anadolu.edu.tr. Erişim Tarihi ve Saati: 26 Kasım 2013, 15.00.

MEB (2004). *Öğretmen Mesleğinin Genel Yeterlilikleri ve Özel Alan Yeterlilikleri Taslakları*. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü .Ankara.

Odabaş, H., Odabaş, Z.Y. ve Polat C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 9 (2), 431-465.

Oktay, A. (2010). *21. Yüzyılda Yeni Eğilimler ve Eğitim*. 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi içerisinde, (Edit: Oğuz, O, Oktay, A, Ayhan, H.). Ankara: Pegem.

Özbay, M. (2006). Okuma Eğitiminde Çevre Faktörü. *Eğitim Araştırmaları*. 24, 161-170.

Özdemir, S. Kılınc, A.Ç. (2012). *Değişen Toplum ve Okul*. Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi içerisinde. Servet Özdemir.(Ed.). Ankara: Pegem.

Patton, M.Q. (1990). *Qualitative Evaluations And Research Methods* (2nd. Ed). CA:Newbarypark. Sage Publications.

Saracoğlu, A. S., Bozkurt, N. ve Serin, O. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 4, (12) 148-157.

Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Ankara:Gazi Kitapevi.

Şahiner, Y. (2005). *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Okuma Alışkanlıkları ve Bu Alışkanlıkları Etkileyen Faktörler* (Elmadağ İlçesi Örneği),Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Türkyılmaz, M., Kuş,Z. (2010). Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Durumları: (İlgi, Alışkanlık ve Okuma Stratejilerini Kullanım Düzeyleri). *Türk Kütüphaneciliği* 24, (1) 11-32.

Yıldırım, A. , Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara. Seçkin.

Yılmaz, B. (2002). Ankara'daki İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği* 16,4 (2002), 441 -460.

Yılmaz, B., Köse, E.,Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği* 23, (1) 22-51.